

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Л.О. Волощук, д.е.н., доцент

В.О. Бадігон, студентка

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Поняття фінансової безпеки підприємства є комплексним і зачіпає практично всі функціональні сфери діяльності підприємства, і при оцінці фінансової безпеки ряд положень оцінки перетинається з окремими видами діяльності підприємства. Це стосується, перш за все, формулювання стратегічних інтересів підприємства та їх кількісної інтерпретації [1].

Фінансова безпека підприємства постійно піддається впливу різного роду загроз, які умовно можна поділити на зовнішні та внутрішні (табл. 1). Зовнішні загрози не залежать від діяльності підприємства, їх можна лише врахувати при організації діяльності підприємства. Внутрішні загрози викликані діяльністю самого підприємства.

Таблиця 1 – Небезпеки та загрози фінансової безпеки підприємства [2]

Небезпеки та загрози фінансової безпеки підприємства	
Зовнішні	Внутрішні
<ul style="list-style-type: none">– несприятлива політична ситуація;– брак інвестиційних ресурсів у регіоні, незадовільний рівень інвестиційної активності;– ускладнений доступ до кредитних ресурсів через їх високу вартість;– несприятливі природні умови, природні катаклізми;– недобросовісна конкуренція на ринку через високий рівень монополізації окремих сфер або наявність ознак олігархічної змови;– нестабільність законодавчої та нормативно-правової бази;– нестабільність податкової, валютної, кредитної та страхової політики;– непрогнозована політика НБУ у сфері регулювання кредитного та валютного ринків;– несприятлива макроекономічна ситуація в країні;– інші зовнішні загрози	<ul style="list-style-type: none">– низький рівень фінансової дисципліни та ділової репутації підприємства;– неефективна організація процесу діяльності;– відсутність стратегічного планування;– некваліфіковане управління, помилки менеджерів;– використання застарілого обладнання, в результаті чого підвищується ризик аварійних ситуацій, знижується якість продукції та продуктивність праці;– невинуватено високий рівень кредиторської заборгованості;– перебої в роботі підприємства та його окремих підрозділів;– неефективне управління капіталом підприємства;– несанкціонований доступ конкурентів до інформації;– проблеми зі збутом продукції підприємства;– інші внутрішні загрози

Аналіз діяльності підприємств свідчить про те, що саме низький рівень ефективності системи управління фінансовою безпекою є причиною кризових явищ, їх орієнтованості на боротьбу з результатами негативного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, а не на попередження та вчасну нейтралізацію потенційних ризиків та загроз.

Дієвим інструментом вирішення цієї проблеми є обґрунтована цілеспрямована стратегія управління фінансовою безпекою, яка спрямована на створення адаптаційних механізмів довгострокової дії до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, вироблення високого рівня стійкості до наявних та потенційних загроз для підвищення ефективності

діяльності, забезпечення фінансової підтримки стійкого росту в поточному та перспективному періодах. Стратегія управління фінансовою безпекою підприємства є невід'ємним складником формування та реалізації загальної стратегії розвитку підприємства, оскільки відповідає за цілі, напрями, джерела та об'єкти фінансування. Вона забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин [3]. Отже, на кожному вітчизняному підприємстві нагальним завданням є розроблення дієвої стратегії забезпечення фінансової безпеки, яка дасть змогу контролювати небезпеки і загрози та ефективно реалізовувати власні фінансові інтереси для досягнення підприємством стану захищеності, конкурентоспроможності та забезпечення стабільного розвитку [4].

Одними з ключових вимірюваних цільових орієнтирів в стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства мають стати фінансові показники діяльності підприємства та їх динаміка, визначені на такому рівні, який забезпечуватиме задовільний для розвитку підприємства рівень фінансової безпеки та умови її зміцнення. Відомо, що наслідки економічної нестабільності в країні суттєво відбиваються на показниках фінансового стану підприємств, що, своєю чергою, призводить до зниження рівня їх фінансової безпеки. Отже, показники фінансового стану (за окремими його характеристиками та інтегральні) – як такі, що кількісно віддзеркалюють чинники фінансової безпеки або її рівень, мають бути об'єктом не тільки постійного моніторингу, але й стратегічного планування.

Дослідження існуючих підходів до оцінювання фінансової та/або фінансово-економічної безпеки підприємства свідчать, що в кожному з них так чи інакше застосовуються певні показники оцінки фінансового стану. При виборі аналітичних інструментів, що застосовуються при комплексному оцінюванні фінансового стану та фінансової безпеки підприємства можна виокремити два основні підходи: 1) за системою показників фінансового стану; 2) за інтегральним показником, визначення якого ґрунтується на різних моделях інтегральної оцінки, що дозволяє отримати єдину кількісну та відповідну дескриптивну оцінку фінансового стану та рівня фінансової безпеки підприємства. Приклади таких методичних підходів детально розглянуті в [5,6]. За більшістю відомих інтегральних моделей отримаємо висновок: чим більше значення інтегрального показника тим вищий рівень фінансової безпеки підприємства. Такий інструментарій є дуже зручним у застосуванні, адже засновується на даних фінансової звітності підприємств. Проте, одним з недоліків вищезгаданих моделей є їх статичність обумовлена використанням в якості базових розрахункових показників моделей – статичних показників фінансової звітності на певний момент часу, що не дозволяє врахувати вплив тенденцій розвитку підприємства – за фінансовими показниками, на рівень фінансової безпеки. Альтернативою можуть виступати динамічні моделі інтегральної оцінки фінансового стану, які мають в своїй основі не самі показники фінансової звітності або окремі показники фінансового стану, а їх динамічні індекси. Крім того, саме динаміка ключових показників діяльності підприємства має бути об'єктом стратегічного планування.

Так, в [5] наведено систему з 24 базових показників фінансового стану та ефективності, зростання яких свідчить про позитивні зміни фінансового стану та тенденції розвитку. Оцінювання розвитку здійснюється саме за індексами динаміки базових показників, а інтегральна оцінка може бути отримана за моделлю середньої геометричної. Альтернативою, можливо більш придатною для стратегічного планування, є застосування додаткової бінарної оцінки: «1» – у випадку позитивної зміни часткового базового показника, «0» – у випадку негативної зміни. Відповідно, інтегральний показник розвитку буде змінюватись в діапазоні [0-24] з шагом 1. Наведений підхід, за рахунок охоплення більшої кількості показників, дозволяє охопити більше коло ознак розвитку, які, водночас, є

чинниками фінансової безпеки підприємства. Серед напрямів його подальшого удосконалення варто зазначити введення вагових коефіцієнтів до кожного з показників системи. Водночас, при застосуванні наведених підходів у стратегічному плануванні слід враховувати, що на практиці надвисокі темпи розвитку підприємства та його фінансових показників спричиняють обурення зовнішнього середовища та викликають додаткові загрози та ризики розвитку, що обумовлює необхідність розроблення та запровадження комплексу додаткових заходів з їх попередження, захисту результатів розвитку підприємства для збереження високого рівня фінансової безпеки.

Забезпечення фінансової безпеки в умовах розвитку бізнесу, особливо за високих його темпів, вимагає використання нових можливостей обліково-аналітичної системи, нових підходів до формування інформації в системі облікових інструментів. Стратегічне управління у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки пов'язане з необхідністю отримання стратегічної інформації, яка формується у тому числі в системі стратегічного управлінського обліку. На думку Єршової Н.Ю. система стратегічного управлінського обліку представляє собою синергетичну інформаційну систему оцінки стратегічних викликів зовнішнього середовища і внутрішнього потенціалу підприємства з метою отримання та подання стратегічної інформації, спрямованої на розробку і реалізацію стратегії підприємства [7]. Основні ж завдання стратегічного управлінського обліку для інформаційної підтримки фінансової безпеки містять: а) збір, реєстрацію, перевірку, узагальнення даних; координацію процесу формування облікової та не облікової інформації для забезпечення стратегічного планування та аналізу; б) підготовку зведеної внутрішньої звітності для розрахунку цільових значень показників відповідно до обраної стратегії; в) аналітичні розрахунки з метою співставлення з прогнозованими значеннями та дослідження причин відхилень; г) підготовку багатоваріантної інформації з метою прийняття коригуючих стратегічних рішень щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

В умовах коли рівень розвитку та фінансової безпеки підприємства є взаємозалежними та циклічно пов'язаними, фінансова безпека стає невід'ємним об'єктом стратегічного управління. Це потребує нових підходів до формування системи обліково-аналітичного забезпечення, де особової ролі набувають інструменти фінансового планування та аналізу в частині чинників фінансової безпеки, та стратегічний управлінський облік.

Література:

1. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах: теоретичний аспект / О. Ю. Амосов // Проблеми економіки. 2011. – №4. – С.76-80.
2. Лиса О.В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання в сучасних умовах / О. В. Лиса// Економічний аналіз. – 2016. – №1. – С. 62-63
3. Погріщук Г. Б. Управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах / Г. Б. Погріщук, Н. В. Мацендонська // Економіка і суспільство. – 2017. – №12. – С. 618-621
4. Волощук Л.О. Фінансова стратегія в управлінні розвитком та економічною безпекою підприємств / Волощук Л.О., Науменко К.І. // Економічний журнал Одеського політехнічного університету № 1 (1), 2017. – С.23-30. - Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/ejopu/2017/No1/23.pdf>
5. Волощук Л.О. Теоретико-методологічні засади безпекоорієнтованого управління інноваційним розвитком промислового підприємства. дис. доктора екон. наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеса, 2016. – 605с. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschuk_dis.pdf
6. Іонін Є.Є. Індикатори фінансової стійкості підприємства як інструмент ранньої діагностики банкрутства. – Фінанси, облік, банки. - № 1(21). 2016. С. 11-20.
7. Єршова Н.Ю. Методичний підхід до формування інформації в системі стратегічного управлінського обліку з метою підвищення економічної безпеки суб'єктів господарювання /Н.Ю Єршова// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 10. – С. 276 – 280.